

**POKRAJINSKI
MUZEJ MARIBOR –
OTVORENA ČUVAONICA
NAMJEŠTAJA U KINU
PARTIZAN**

DR. SC. MIRJANA KOREN

Pokrajinski muzej Maribor
mirjana.koren@museum-mb.si

Očuvanje kulturne baštine u Sloveniji uz lokalno se zakonodavstvo ostvaruje i primjenom standarda Vijeća Europe. Za definiciju održivog korištenja kulturnom baštinom važna je *Okvirna konvencija Vijeća Europe o vrijednosti kulturne baštine za društvo*, prihvaćena 2005. godine, jer je okrenula središte zanimanja s pitanja o načinima zaštite prema pitanjima zašto održavamo baštinu i za koga. U konvenciji se u javnu raspravu prvi put uvelo načelo održivog korištenja kulturnom baštinom.¹ Države ugovornice obvezale su se na zaštitu kulturne baštine kao središnjeg čimbenika u zajedničkim ciljevima održivog razvoja i poštovanja cjelovitosti kulturne baštine, utvrđivanja i potpore načelima održivog upravljanja te poticanja očuvanja.² Osnova za razvoj metodoloških pristupa muzejskom radu usmjerenom prema održivosti jest određivanje načela održivog upravljanja muzejskim zbirka. Slovenija ih do danas nije službeno objavila, a britansko Muzejsko udruženje objavilo je 2008. godine priručnik *Sustainability and museums: Your chance to make a difference*. U njemu je prikazalo osnutak

održivih načela za muzeje koja se odnose na područja ekonomske, ekološke i društvene održivosti, a to su: zaštita okoliša; težnja izvrsnosti i izgradnja dugotrajnih partnerstva sa širokim krugom javnosti; poboljšanje ostavštine u zbirka, informacijama i znanju; takvo upravljanje zbirka da budućim generacijama budu vrijednost, a ne teret; pametno korištenje energijom i drugim prirodnim izvorima; demonstracija i poticanje održivog razvoja; doprinos društvenomu, kulturnom i ekonomskom razvoju lokalne zajednice; razvoj kadrova, njihovo zadovoljstvo i nagrađivanje; odražavanje očekivanja okoline; dugoročno planiranje raspoloživim sredstvima; dugoročno povezivanje s muzejima i drugim organizacijama.³ Britanski model kvalitetna je osnova za rad u našoj okolini.

Jedan od ciljeva *Okvirne konvencije* je i priznanje da je pravo na kulturnu baštinu dio prava na sudjelovanje u kulturnom životu koje je određeno u *Općoj deklaraciji o ljudskim pravima*.⁴ Michael Rowlands pomaže u razumijevanju prava na kulturnu baštinu riječima: „Kada govorimo o baštini, uvijek govorimo o budućnosti, iako se čini da je riječ o prošlosti. Radi se o osiguravanju budućnosti i priznanju da su oni koji su bili isključeni ili marginalizirani iz tog diskursa za nju zakinuti.“⁵ Sa starenjem populacije osobito goruće pitanje postaju prava na društvenu uključenost svih članova zajednice, odnosno razmatranje njihovih potreba. Uključivanjem se smanjuju nejednakosti u društvu, druženjem se jača društvenost koja označuje i povezuje zajednicu.

Vijeće Europske unije 2014. godine u dokumentu *Zaključci Vijeća od 21. svibnja 2014. o kulturnom nasljeđu kao strateškom resursu za održivu Europu*

u kulturnoj je baštini prepoznalo značenje stvaranja i razvoja društvenog kapitala jer on može privući i motivirati državljane na uključivanje u javni život, a time povećava dobro raspoloženje pojedinaca i kvalitetu života u njihovim zajednicama. Kulturna baština pomaže smanjivanju nejednakosti u društvu i potiče socijalno uključivanje te kulturno i društveno sudjelovanje, a usto jača međugeneracijski dijalog i socijalnu koheziju. Vijeće je pozvalo Europsku komisiju da prouči gospodarski i društveni utjecaj kulturne baštine u Europskoj uniji te pomogne oblikovati strategije upravljanja u vezi s kulturnom baštinom.⁶ S obzirom na gospodarski utjecaj kulturne baštine, moramo naglasiti da se gospodarstvo u ekonomizaciji društva usustavljuje po tržišnim logikama, iako nije riječ samo o ekonomskoj kategoriji. Gospodarstvo je uvijek društveno postavljeno i predstavlja onaj dio kulturnog identiteta koji ima izrazit razvojni potencijal. To znači da se u kulturno-identitetskom potencijalu

kulturne baštine može razabrati i gospodarski potencijal društvene zajednice. Nadalje, kulturno-identitetski potencijal kulturne baštine može pomoći definirati gospodarske mogućnosti zajednice i tražiti korist kod oblikovanja s njom povezanih gospodarskih politika.⁷

Vijeće Europske unije utvrdilo je 2014. godine u dokumentu *Zaključci Vijeća o participativnom upravljanju kulturnom baštinom* da sudioničko upravljanje kulturnom baštinom podržava suvremena kulturna, umjetnička i kreativna djela koja su usko povezana s identitetom i vrijednostima. Ta djela često se temelje na tradicionalnom znanju i nematerijalnoj kulturnoj baštini zbog čega mogu predstavljati kulturnu baštinu budućih generacija. Vijeće je pozvalo članice da promiču okvire upravljanja u kojima je priznat smisao interakcije između materijalne, nematerijalne i digitalne kulturne baštine i u kojima su obrađivane, razmatrane i učvršćene njezine socijalne, kulturne, simboličke, ekonomske i ekološke vrijednosti.⁸

Slika 1. Red za čekanje na karte za film Tarzan: izgubljeni safari u Kinu Partizan u Mariboru 1957. godine

VRIJEDNOST MUZEJSKIH ZBIRKI

Vrijednost baštine u njezinim je kulturno-identitetskim potencijalima. Oni se iskazuju u osjećaju pripadnosti koji utemeljuje identitete i osigurava njihovu stalnost, trajanje, stabilnost, a ujedno služi prijenosu sustava kulturnih referencija na buduće generacije.⁹ Te mogućnosti imaju također druge ljudske djelatnosti, ali je njihov domet ograničen zbog nedostatka obrazovanja, financijske nesposobnosti i socijalne isključenosti korisnika, a muzeji ih mogu zbog javne dostupnosti najšire razviti.

Posebnost je muzeja u njegovim zbirka-ma. Svaka od njih ima drukčiji motiv nastanka, dopunjavanja i rasta.¹⁰ Iako sastav muzejskih zbirki odražava dostignut stupanj znanja, stare su zbirke akumulacije fosiliziranih svjetonazora koji se gomilaju jedan na drugoga. Van Mensch zato naglašava važnost pogleda na historijat zbirke i dokumentarnu vrijednost koju nosi.¹¹ Za objektivno vrednovanje presudno je razmatranje činjenice da se vrijeme u kojemu baštinu vrednujemo razlikuje od vremena u kojemu je ona nastala. Tu radnju moramo uvijek iznova obavljati da bismo mogli baštinu kao neobnovljiv, nenadomjestiv i nezamjenjiv izvor povezati s kreativnim sektorom, koji predstavlja njezinu veliku priliku. Stručni kriteriji za pripisivanje vrijednosti baštine muzejskim predmetima po australijskome modelu *Significance* su osnovni (povijesni, umjetnički ili estetski, znanstveni ili istraživački, socijalni ili duhovni) i komparativni (izvor, rijetkost ili reprezentativnost, stanje ili cjelovitost, interpretativna sposobnost).¹² Unatoč tomu, muzejski predmeti mogu za različite osobe

Slika 2. Kino Partizan u svojoj osnovnoj funkciji 1983. godine

ili skupine ljudi imati različita značenja i vrijednosti. Da bi se njihova mnogostruka značenja i vrijednosti dokazalo i prepoznalo, zahtijeva se proces vrednovanja, savjetovanja i usklađivanja.¹³ Ako je osnovna značajka kulturne baštine sposobnost dokumentiranja njezina društvenog značenja, danas je od prikupljanja, odnosno povećavanja količine građe u muzejskim zbirka-ma, važnije društveno stvaranje strukture poveznica¹⁴ između baštine, javnosti i muzejske struke.

Primjer dobre prakse primjene održivih načela u upravljanju muzejskom zbirka-ma djelo je Åse Stenström s kolegama iz Muzeja Västerbottena u Švedskoj. Razvili su i upotrijebili održive metodologije dokumentiranja sadašnjosti na međukulturni, interdisciplinarni i uključujući način. Uz stare muzejske zbirke čija je usredotočenost upravljanja bila pretežno na sakupljanju građe, a manje na opremanju podacima, problematizirali su uglavnom ulogu muzejskog stručnjaka otuđenog od interesa javnosti i podcrtali

njegovu promijenjenu ulogu u današnjem vremenu. Održivo upravljanje u muzejima zahtijeva izmijenjen odnos struke prema javnosti, koja je dobno, obrazovno, etnički, spolno, psihološki, religiozno i socijalno podijeljena.¹⁵ Primjer rada u Muzeju Västerbottena upućuje na to da u dijalogu sa strukom različite javnosti mogu zanemarene muzejske predmete ispuniti vlastitim pričama, kontekstualizirati ih u današnjem vremenu i dati im novu društvenu vrijednost.

KOMUNIKACIJA MUZEJSKE GRAĐE

Komunikacija kulturne baštine obuhvaća radnje koje su utemeljene na profesionalnim standardima i potiču javnost da razumije, više cijeni i poštuje kulturnu baštinu u svim njezinim različitim materijalnim i nematerijalnim oblicima. Komunikacija se izvodi kao tumačenje i prezentacija. Tumačenje počinje vizijom neke generacije muzejskih stručnjaka o tome koja baština nosi metapodatke koje bi željeli prenijeti sadašnjim i budućim generacijama muzejskih korisnika. Prezentacija, odnosno predstavljanje kulturne baštine javnosti je upoznavanje ključnih vrijednosti baštine, a njezin cilj poboljšava dostupnost baštine.

Unatoč tomu što su muzeji danas razvili brojne oblike komunikacije, prezentacijska je komunikacija još uvijek najposebnija¹⁶ i općenito očekivani oblik kojim muzej prosljeđuje javnosti svoje poruke. Muzejske izložbene koncepcije temelje se na prikazu kvalitete građe. Bez obzira na to što se način prikaza na stalnoj izložbi razlikuje od brojnih i raznovrsnih načina prikaza na povremenim izložbama, svi ma je zajednički cilj podrška muzejske

priče. Kustos je preporučuje izabranim muzejskim predmetima koji ispunjavaju određene vrijednosne kriterije, što znači da je vrijednost muzejskih predmeta varijabilne prirode. Svojstvo koje je zajedničko izabranim predmetima za izložbu njihova je muzealnost, odnosno uloga nositelja izložbene priče. Kustos se odlukom da treba činjenice umrežiti u priču, kako bi znanje lakše došlo do posjetitelja, postavlja kao glavni autoritet za određivanje kriterija vrijednosti prema kojima iz prikupljene građe izabire ono što će izložiti. Time je javnosti oduzeta mogućnost uvida u količinu građe iz koje kustos crpi materijal za prepričavanje svoje priče.

Upravo na prikazu količine građe temelji se novi tip izlaganja – otvorena čuvaonica, koja se sve češće postavlja među stalne i povremene muzejske izložbe (i njihove derivate). Otvorena čuvaonica nije isključivo studijska čuvaonica u koju smiju osim istraživača dolaziti i laički muzejski posjetitelji, već je riječ o muzejskoj prezentaciji koja prenosi iznova promišljenu muzejsku politiku sakupljanja, kulturno-identitetske potencijale muzejskih zbirki i novo, ne samo stručno već i društveno odgovorno, stajalište muzejskog stručnjaka. Prikazom cijele zbirke u otvorenoj čuvaonici posjetiteljima se priznaje pravo njihovih osobnih motiva i njihova zanimanja za predmete baštine. Jelka Pirkovič opredijelila se za predstavljanje kulturne baštine koje potiče identitet zajednice, posjetiteljima omogućuje zabavu, stjecanje novih spoznaja o baštini i njezinim vrijednostima te utvrđuje njezino poznavanje kao društveno i kulturno prihvatljivo i održivo.¹⁷

OBNOVA POKRAJINSKOG MUZEJA MARIBOR

Kada je 2003. godine Pokrajinski muzej ušao u drugo stoljeće postojanja, počela je i obnova mariborskog dvorca u kojemu se Muzej nalazi. U pripremama za postavljanje novoga stalnog postava mi, autori, ubrzo smo shvatili da izložbu nećemo moći postaviti ako ne obnovimo cijelu muzejsku ustanovu. Najprije smo definirali temeljna muzejska načela (profesionalnost, ekspresivnost, interdisciplinarnost, interakciju posjetitelja i otvorenost), kojima su bila podređena i ispitivanja o suvremenijem upravljanju muzejskim zbirkama. Prvi korak bila je revizija dokumenata politike sakupljanja. Na temelju dotadašnje politike Pokrajinski muzej Maribor prikupljao bi građu iz razdoblja od prapovijesti do početka 20. stoljeća, a za priljev građe od 20. stoljeća nadalje brinuo bi se drugi gradski muzej. Ovo ograničenje sprečavalo je razvoj zbirke, osobito komunikaciju već prikupljene građe i njezinu kontekstualizaciju unutar aktualne kulturne produkcije, stoga su vremenski okviri politike sakupljanja za pojedine zbirke bili prošireni. Briga za zbirke u smislu preventivne konzervacije bila je dobra. Ubrzano se izvodila klasična inventarizacija i digitalizacija građe. Velika pažnja bila je posvećena pohrani i korištenju građom. Velik ne-

dostatak bila je zastarjela organizacija čuvaonica. Smetala nam je u radu, kao i kod odaziva na potraživanja korisnika koji su morali čekati nekoliko dana kako bismo pronašli traženi predmet i njegove podatke. Postavili smo si cilj da nove čuvaonice organiziramo tako da u njima nađemo traženi predmet u roku od petnaest minuta. Aspekt brige o korisnicima bio je u novoj misiji ustanove zapisan na sljedeći način: „Za svoje posjetitelje, susjede, goste i suradnike nastojimo biti prijateljski, zanimljivi, osjetljivi i društveno odgovorni.“¹⁸

S obzirom na to da lokalna zajednica kao osnivač Muzeja nije uspjela osigurati planirane vanjske prostore čuvaonica, počeli smo samoinicijativno smanjivati planirane površine za postavljanje stalnih izložbi u dvorcu i „ušteđene“ površine preuređivati u čuvaonice. Za pohranu Zbirke namještaja i Arheološke zbirke počeli smo tražiti odgovarajuće vanjske lokacije. Zbog voluminoznosti najveći je problem bila građa iz Zbirke namještaja.

ZBIRKA NAMJEŠTAJA

Zbirka namještaja Pokrajinskog muzeja Maribor s oko tisuću predmeta ubraja se među najveće zbirke u zemlji. Većinom današnjih muzejskih eksponata koristili su se u štajerskim, koruškim i prekomurskim rezidencijama, dvorcima, građan-

Slika 3. Lokacija Kina Partizan u neposrednoj blizini dvorca u kojemu se nalazi Pokrajinski muzej Maribor

skim kućama te seljačkim domovima. Najstarija građa potječe iz 16. stoljeća, a većina iz vremena od druge polovice 17. do kraja 19. stoljeća. Kvalitetna izrada svjedoči o majstorima stolarima koji su svoja znanja stjecali na širem srednjoeuropskom prostoru, a ljepota očuvanog namještaja dokaz je visoke kulture življenja u Štajerskoj.

Zbirka je bila loše obrađena, a njezina raznolikost posljedica je sretnih okolnosti. Naime, u Pokrajinskome muzeju udružile su se tri zbirke s raznorodnom građom. Pojednostavnjeno, mogli bismo zapisati da je to bilo njemački usmjereno. Muzejsko društvo (osnovano 1902. godine) prikupilo je građu iz štajerske građanske okolice, slovensko Povijesno društvo (osnovano 1903.) sa štajerskoga ruralnog područja, a crkva je u svojem muzeju (osnovanom 1896.) očuvala istrošenu crkvenu opremu. Nakon Drugoga svjetskog rata u Muzej je neselektivno ušla nacionalizirana građa. Objektivni razlog koji još uvijek otežava istraživanje povijesnog fonda namještaja u nacionalno šarenoj Štajerskoj njegovo je mobilno obilježje koje je omogućilo da se zbog vjenčanja, nasljeđivanja i iseljavanja puno namještaja iz naših krajeva odnese izvan prostora. Velik problem je činjenica da se tijekom Drugoga svjetskog rata na brojnim plemićkim i građanskim ambijentima provodio dogovorni vandalizam, a nakon rata u tzv. zbirnim centrima namjerno su se uništavali podatci o izvoru nacionaliziranih predmeta. Najsjajniji dio građe, sedam posto građe iz Zbirke namještaja, potječe iz Okružnoga zbirnog centra koji je nakon rata bio organiziran u mariborskom dvorcu. Većina nacionaliziranog namještaja bila je

izložena na stalnoj izložbi i stariji kolege izbjegavali su istraživanja o njihovu izvoru, što je bilo razumljivo u okviru tadašnje stvarnosti. Dio razloga za lošu obradu Zbirke namještaja nalazi se u kadrovskoj popunjenosti Muzeja koja je uvijek bila brojčano skromna. S obzirom na to da je svaka čovjekova profesionalna aktivnost subjektivno stimulirana, ne možemo zaobići ni osobne preferencije proteklih generacija kustosa koji u namještaju nisu vidjeli stručne izazove.

OTVORENA ČUVAONICA NAMJEŠTAJA

Kada je 2004. godine u Mariboru svoja vrata otvorio novi kinocentar Kolosej, većinu su starih kinodvorana u gradu zatvorili. Među njima je bilo i Kino *Partizan*. Za Muzej je kino bilo naročito zanimljivo zbog lokacije koja je u neposrednoj blizini dvorca i, naravno, zbog prostranosti samog objekta. Nakon godina prikupljanja informacija u kojima je najvažnije bilo provjeravanje mikroklimatskih uvjeta u projekcijskoj dvorani i povezanih budućih troškova, Muzej je od Društva za upravljanje državnom imovinom 2011. godine unajmio prostore nekadašnjeg Kina *Partizan*. Pretprostor kina preuredili smo u muzejski izložbeni prostor, projekcijsku dvoranu u otvorenu čuvaonicu namještaja, a sporedne prostore dvorane u otvorenu čuvaonicu stolarskog alata.

Prije početka oblikovanja zamisli otvorene čuvaonice namještaja zadali smo si četiri osnovna načela: zadovoljiti konzervatorske zahtjeve,¹⁹ najbolje iskoristiti veličinu predmeta, uzeti u obzir sadržaj prostora i poboljšati komunikacijske mogućnosti pohranjenih predmeta.

Slika 4. Kabinet čudesa, Johann Zoffany, Uffizi, 1772. Izvor: Google Art Project.

U nedostatku novčanih sredstava morali smo se osloniti na vlastitu kreativnost. Glavna poruka koju smo željeli prenijeti okolini bilo je naše oduševljenje muzejskim predmetima, Muzejom i radom koji obavljamo u njemu. Bili smo uvjereni da možemo svojim entuzijazmom zadiviti i našu publiku. Kao referentni okvir dokazao se prethodnik muzejske ustanove, kabinet čudesa. Prostor u kojemu su posvećeni renesansni intelektualci čuvali svoju dragocjenu zbirku predmeta bio je i prostor razmjene znanja, mišljenja i individualnih priča odabranih. S pomoću rijetkih predmeta moglo se putovati u prošlost i svoja iskustva međusobno širiti. Kao statusni simbol vlasnika koji svoj

entuzijazam prenosi na istomišljenike bio je kabinet čudesa, onaj koncept u kojemu su mogli svoje uloge udružiti lokalna zajednica kao vlasnica baštine i muzej kao njezin upravitelj. U količini prikupljene građe, a ne u kvaliteti, iskazivao se najveći komunikacijski potencijal Zbirke namještaja i temelj za model sustavne prezentacije u kojemu se ovaj potencijal može najbolje predstaviti. Prezentacijom kvantitete prikupljenih predmeta u otvorenoj čuvaonici može se najbolje predstaviti razvojni aspekt baštine koji je sjećanje na jučer, vrijednost sadašnjosti i nadahnuće za budućnost. Pohranjene muzejske predmete željeli smo ponuditi javnosti za užitak, izobrazbu, a i kao

Slika 5. Otvorena čuvaonica namještaja u Kinu Partizan, Pokrajinski muzej Maribor

platformu za njihovo kulturno i umjetničko tumačenje. Neselektivnom prezentacijom građe, koja je u čuvaonici ipak sustavno uređena, željeli smo promicati prikupljanje kao osnovnu muzejsku zadaću, a pritom senzibilizirati javnost na muzejske financijske potrebe.

Oblikovanje otvorene čuvaonice namještaja rabi *genius loci* nekadašnjeg kina. U otvorenoj čuvaonici okrenuli smo uloge statičnih i dinamičnih entiteta. Dinamični objekti postali su statični, a statični dinamični, odnosno dinamične filmske glumce zamijenili su statični muzejski predmeti, a statične filmske gledatelje dinamični muzejski posjetitelji. Ovim obratom, rasvjetom i usmjeravanjem posjetiteljeva pogleda prema gore pohranjeni muzejski predmeti muzeološki su

se heroizirali. Obnovili smo svjetlosne podne oznake kojima se koristilo kino i očuvali osamnaest stolica izvorne kinosvorane. Za ležišta pohranjene građe iskoristili smo cjelokupnu visinu prostora, čime se povećala sugestivnost prikaza. Za dodatnu emocionalnu stimulaciju posjetitelja pripremili smo projekciju na kojoj su fotografije slabije vidljivih pojedinosti namještaja, rezbarija, slika, pozlata i intarzija. Posjetiteljima one približavaju zanimljivosti u kojima uživaju samo muzejski radnici koji predmete diraju po službenoj dužnosti.

Pri selidbi građe u otvorenu čuvaonicu i nužnoj preventivnoj konzervaciji proveli smo i iscrpan pregled Zbirke namještaja. Za ovu namjenu istodobno je bilo u tijeku pregledavanje svih upisa namještaja u dvije generacije klasičnih inventarnih knjiga i usklađivanje upisa s onima u novoj elektroničkoj inventarnoj knjizi. Istražen je bio onaj dio podrijetla Zbirke namještaja koji se odnosi na nacionaliziranu građu. Pripremljeni su bili katalozi u kojima smo građu prikazali po vrstama i opremili s dokumentacijom koja je nastala pri ulasku namještaja u Muzej. Provjereni su bili upisi inventarnih oznaka na predmetima, provedena nova mjerenja i fotografiranje te popisano stanje očuvanosti građe. Svi predmeti bili su očišćeni, dobili su dodatne, veće inventarne oznake i bili preseljeni na nova ležišta.

Građa je u otvorenoj čuvaonici organizirana s obzirom na temeljne vrste namještaja. Na nova ležišta namještena je po veličini, tako da je prostor na regalima što je moguće racionalnije iskorišten. Danas se posjetitelj u prostoru vrlo lako orijentira i otkriva skupine stolova, škripanja, tabernakul-ormara, vitrina, ormara, ladičara i sjedećeg namještaja. Od sva-

Slika 6. Otvorena čuvaonica namještaja u Kinu Partizan, Pokrajinski muzej Maribor

ke vrste namještaja istaknut je po jedan predmet.

Budući da smo željeli ponuditi mogućnost kojom bi se namještaj kao baština razvijao i kao društveni kapital sudjelovao u društvu globalizacije kao sidrište za kolektivni identitet s drvom bogate pokrajine Štajerske, za interpretativni temelj izabrali smo drvo. Od druge polovice 18. stoljeća tu su bile važne djelatnosti piljenje i stolarstvo, a poslije drvna industrija koja se ugasila devedesetih godina 20. stoljeća. Bilo je potrebno uspostaviti vezu između namještaja i proizvodnog procesa u okviru kojega je namještaj bio proizveden, stoga je osim otvorene čuvaonice namještaja organizirana otvorena čuvaonica stolarskog alata. Građa je u njoj raspoređena kao u stolarskoj radnji. Temelj komunikacije baštine namještaja u otvorenoj čuvaonici njezina je prezentacija koja naglašava kulturno-identitet-ski potencijal baštine i povećava javnu osviještenost o njezinoj važnosti za okolinu. Važnu ulogu ima grafički prikaz koji prenosi poruku da je rad s građom

temelj muzejske zadaće. Za utvrđivanje odgovarajuće informativnosti tražila su se rješenja koja bi na jednoj strani zadovoljila osnovnu radoznalost posjetitelja i nenametljivo prenijela osnovne poruke, a na drugoj omogućila što učinkovitiji sustav traženja građe za istraživačke potrebe i izvođenje konzervatorsko-restauratorskih kontrola. Svaki istaknuti predmet opremljen je proširenom legendom na kojoj je nekoliko osnovnih podataka o proizvođaču predmeta, korisniku, slogu, ikonografskome motivu, vrsti drva i tehnici obrade. U prostoru su namještene tri informativne ploče. Na prvoj su podaci o muzejskoj politici sakupljanja i prvi put zapisani podaci o izvoru prikupljene građe, na drugoj je opisana Zbirka namještaja, a na trećoj je povijesni pregled prisutnosti proizvođača namještaja u Štajerskoj. Svi predmeti opremljeni su dobro vidljivim inventarnim oznakama. Glavno pomagalo za brzo traženje je sustav šifriranog označivanja ležišta predmeta, predstupanj označivanja crtičnim kodovima. Izrađeni su popisi koji su na-

Slika 7. Projekcija slabije vidljivih pojedivosti namještaja, rezbarija, slika, pozlata i intarzija

dopunjeni informativnim fotografijama i nacrti s ucrtanim ležištima predmeta. Sva ležišta unijela su se u elektroničku inventarnu knjigu.

ODRŽIVO UPRAVLJANJE ZBIRKOM NAMJEŠTAJA

Otvorena čuvaonica namještaja vidljiv je oblik dugotrajnog procesa obnove muzejske ustanove. Kao svaki organizam koji je utemeljen na materijalu iz prošlosti ni mariborska muzejska zajednica ispočetka nije prihvaćala promjene, bez obzira što su se s promjenom očekivali bolji rezultati. Bilo je puno sumnji i protivljenja, a korisnom se pokazala taktika malih koraka. Pokazivanje dužnog poštovanja prema radu prethodnika, usklađivanje mišljenja i redovna komunikacija o prijedlozima doveli su do postignuća

s kojima se danas identificira cijeli kolektiv. Svoju izvrsnost Pokrajinski muzej Maribor ne gradi više na fiksaciji na prošlosti, nego na politici kojoj je cilj održivo upravljanje Muzejom kao cjelinom i građom kao njegovim temeljem. Svaki zaposleni djelatnik svjestan je svoje ekonomske odgovornosti, odgovornosti prema okolini i društvene odgovornosti, što se prati, prepoznaje i odgovarajuće nagrađuje.

Otvorena čuvaonica nalazi se u odvojenoj zgradi koja je u neposrednoj blizini muzejske zgrade, tako da muzejski djelatnici svakodnevno idu do nje pješice. Prostor ne treba umjetno klimatizirati što ne uzrokuje dodatno onečišćavanje okoliša i povećava njegovu fizičku održivost. Nadzire ga samo jedna osoba, što je zbog malog broja zaposlenih bilo važno kod odlučivanja za veliko povećanje

Slika 8. Od svake vrste namještaja istaknut je po jedan predmet, koji je opremljen proširenom legendom s nekoliko osnovnih podataka o proizvođaču, korisniku, slogu, ikonografskome motivu, vrsti drva i tehnici obrade.

Slika 9. Organizacija građe u otvorenoj čuvaonici s obzirom na temeljne vrste namještaja i njihovu veličinu, tako da je prostor na regalima što je moguće racionalnije iskorišten.

Slika 10. Rezultati promatranja i praćenja zadovoljstva posjetitelja pokazuju da se štajersko stanovništvo poistovjećuje s građom te da ona ima za njega iznimnu emocionalnu vrijednost.

kvadrature javno dostupne muzejske infrastrukture.

Za vrijeme Jugoslavije grad Maribor bio je jedno od najrazvijenijih industrijskih središta u zemlji. Nakon osamostaljenja Slovenije od industrijskog nasljeđa nije ostalo puno pozitivnoga. Grad je danas u regiji na drugome mjestu po nezaposlenosti. Slaba kupovna moć Štajeraca bila je poticaj za ozbiljno pitanje o tome čije je nasljeđe koje čuvamo u Muzeju i osigurava li Muzej uistinu jednako pravo na njega svim ljudima, pa tako i socijalno najslabijima. Odlučili smo da ćemo svoju iskrenu brigu za poštovanje prava na kulturnu baštinu i društveno uključivanje svih ljudi pokazati tako što će ulaz u otvorenu čuvaonicu biti besplatan i što ćemo se pobrinuti za pristup i dostupnost i osobama s invalidnošću. Na stolicama

stare kinodvorane posjetitelji se mogu odmoriti ili sjediti i opušteno uživati u prikupljenoj baštini.

Zbirka namještaja u otvorenoj je čuvaonici dobila mogućnosti kojima se lakše prenosi važnost javnog prepoznavanja vrijednosti namještaja kao kulturne baštine i razvojnih potencijala drva. Javno dostupna zbirka središte je oko kojega se razvija povezani sustav: poboljšavaju se uvjeti za stručnu obradu građe,²⁰ boljim uvidom javnosti u muzejsku pozadinu povećava se povezivanje Zbirke namještaja s okolinom, podrškom civilnog društva i njegovim kreativnim odazivom na povijesni namještaj povećava se njezina vrijednost.

U otvorenoj čuvaonici pohranjeno je povijesno sjećanje na kreativnost u drvu koje je ujedno i platforma za nastanak

brojnih etičko-estetskih koncepata te potiče stvaranje različitih stajališta. U proljetnim mjesecima Muzej u okviru projekta *Gugalnik idej (Ljuljačka ideja)* poziva u čuvaonicu umjetnike da svojim autorskim doprinosima odgovore na pitanja kako baština djeluje na njihovu kreativnost, kako ih nadahnjuje i kako ih mijenja. U ljetnim mjesecima prostor čuvaonice nadopuni se autorskim radovima umjetnika i čuvaonica se „promijeni“ u galeriju. U njoj su između 2013. i 2018. godine izlagali ili predstavili radove fotograf Žiga Koritnik, skladatelj Boštjan Perovšek, ulični umjetnik Teo Ivančič, kazališna scenografkinja Sara Evelyn Brown, dizajnerica tekstila Tanja Devetak, grafički dizajner Eduard Čehovin i videoumjetnica Nataša Prosenc Stearns. Projektom *Gugalnik idej* Muzej širi svoj krug javnosti.

Slika 11. Drvo kao sidrište za kolektivni pokrajinski identitet – drvene „splavi“ na rijeci Dravi u Mariboru kojima se prevozilo pohorsko drvo, druga polovica 19. stoljeća.

Slika 12. Organizacija otvorene čuvaonice stolarskog alata u sporednim prostorima kinodvorane u Kinu Partizan

Studenti Više strukovne škole za preradu i dizajn drva Maribor u sklopu predmeta *Povijesni razvoj namještaja* rade u čuvaonici seminarski rad. Pozvani su da iz cjelokupne građe izaberu predmet koji ih najviše privlači i odgovara im. Omogućen im je uvid u dokumentaciju o izabranom predmetu, koji još i sami izmjere, opišu i stilski odrede, zatim u knjižnici i arhivu pokušavaju pronaći preostale podatke, u Muzeju se savjetuju s konzervatorom za drvo i na kraju se osobno opredijele za predmet i proces rada s baštinom. Studenti u seminarskim radovima dopunjavaju službenu dokumentaciju svojim studijskim pričama. One su dokaz o stvaranju veza između baštine i njezinih korisnika što daje održivu vrijednost i muzejskim predmetima s manjkavom dokumentacijom. Studente ne prisiljavamo da u ovom procesu oduševljeno

suraduju, ali istina je da ih ima mnogo vrlo ambicioznih. U proteklim godinama bilo je izrađeno oko sto seminarskih radova. U čuvaonici vježbe iz predmeta *Primijenjena umjetnost* izvode i studenti Filozofskog fakulteta iz Maribora. Kao pozitivni učinak neselektivnog prikaza u otvorenoj čuvaonici vidljivo je i podizanje samopouzdanja muzejskih posjetitelja. Tako je na primjer kredenca beznačajne novčane vrijednosti iz nedavne povijesti, koja je izložena uz novčano iznimno vrijedan barokni komad namještaja, potaknula posjetiteljicu iz prigradske okolice da nas 2014. godine pozove na razgledavanje ostavine njezine majke. S obzirom na to da je u ostavini bilo iznimno puno podataka o socijalnom sloju koji je u Muzeju loše zastupljen, otkupili smo je. Godine 2017. građa iz otkupljene zbirke bila je uključena u središnju

Slika 13. Izložba Jazz u depou u okviru projekta Gugalnik idej u otvorenoj čuvaonici namještaja u Kinu Partizan, Pokrajinski muzej Maribor, 2013.

muzejsku izložbu *KITCHEN DEBATE*. Rezultati promatranja i praćenja zadovoljstva posjetitelja u otvorenoj čuvaonici namještaja pokazuju da se štajersko prigradsko stanovništvo poistovjećuje s građom te da ona ima za njega iznimnu emocionalnu vrijednost. Otvorena čuvaonica pomogla je i boljem pregledu građe na terenu i priljevu baštine u Muzej.

ODAZIVI POSJETITELJA, STRUKE I POLITIKE

Pokrajinski muzej Maribor u lokalnom je okruženju bolje shvaćen, a domaći i strani posjetitelji dobro ga prihvaćaju. To pokazuju i zapisi u knjigama dojmova. Prilazimo nekoliko njih:

- „I liked the collection of furniture and wood working history. Wonderful to see.“ (Brent Ekelbund, Victoria, Britanska Kolumbija, Kanada)
- „Lepa prezentacija, ljubazni doček, drago mi je što sam videla. Mariborčani imaju dušu da sačuvaju vekovne vrednosti. Hvala!“ (Danica)
- „Oduševljena svime prikazanim. Sigurno dolazim najesen sa studentima FF u Splitu.“ (N. N.)
- „Super zabavno.“ (Tina Pavlin)
- „Depadans sa nameštajem je pravo otkriće, izuzetno moderno i atraktivno postavljena zbirka. Najiskrenije čestitke.“ (Istorijski arhiv Beograd)
- „Instalation in cinema hall is totally crazy. Congatulation!!!“ (Klaus i Gite, Njemačka)
- „Belissima mostra. Particolare e bella la parte con i mobili e gli armadi nel deposito.“ (Mirea, Doris i Roberto, Modena, Italija).

Potencijal koji je Pokrajinski muzej Maribor iskazao s konceptom otvorene čuvaonice namještaja prepoznala je Europska

Slika 14. Izložba Urbane slike u okviru projekta Gugalnik idej u otvorenoj čuvaonici namještaja u Kinu Partizan, Pokrajinski muzej Maribor, 2014.

muzejska akademija i uvrstila ga među šest finalista prestižne Nagrade *Luigi Micheletti* za 2013. godinu. Za lokalnu zajednicu otvorena čuvaonica namještaja postaje svojevrsan međuprostor. Više nije samo muzej, već je suvremeni scenski prostor komuniciranja i nadahnuća koji baštinu neposredno kontekstualizira i popularizira, za što je autorici bila dodijeljena i Glazerjeva nagrada lokalne zajednice za postignuća na području kulture u 2015. godini.

ZAKLJUČAK

Otvorena čuvaonica namještaja prostor je održivog upravljanja zbirkom koja je jedna od najvećih u zemlji i prema sretnim okolnostima jedna od najraznolikijih. U nedostatku novčanih sredstava Muzej se odlučio za kreativni pristup te je, nadahnut kabinetom čudesa, u nekadašnjoj kinodvorani stvorio scenski prostor u kojemu se heroizira povijesni namještaj i prenosi važnost javnog prepoznavanja vrijednosti namještaja kao kulturne baštine. Javnosti je kao razvojni potencijal te baštine predloženo drvo koje može služiti kao sidrište za kolektivni pokra-

jinski identitet. U otvorenoj čuvaonici poboljšali su se uvjeti za stručni rad, javnom dostupnošću povećava se uključenost Zbirke namještaja u okolinu, a u suradnji muzejskih stručnjaka s laičkom javnošću povećava se njezina vrijednost.

BILJEŠKE

¹ U *Agendi 2030 za održivi razvoj*, prihvaćenoj 2015. godine, kultura nije određena kao glavni cilj održivog razvoja, ali je uključena u druga područja kao na primjer obrazovanje, okoliš ili gospodarski rast.

² *Okvirna konvencija Vijeća Europe o vrijednosti kulturne baštine za društvo* (Faro: Vijeće Europe, 2005), <http://www.adriaticgreenet.org/icareforeurope/wp-content/uploads/2013/11/Faro-Convention-HR.pdf> (pristupljeno 3. svibnja 2018.).

³ Museum Association, *Sustainability and museums: Your chance to make a difference* (London: Museums Association, 2008), <http://www.museumsassociation.org/download?id=16398> (pristupljeno 3. svibnja 2018.).

⁴ *Opća deklaracija o ljudskim pravima: usvojena i proglašena na Općoj skupštini Ujedinjenih naroda rezolucijom br. 217/III 10. prosinca 1948. godine*, http://www.pariter.hr/wp-content/uploads/2014/10/opca_deklaracija_o_ljudskim-pravima.pdf (pristupljeno 3. svibnja 2018.).

⁵ Michael Rowlands, „Heritage and Cultural Property“, u: *The Material Culture Reader*, ur. Victor Buchli (Oxford, NY: Berg, 2002), 113.

⁶ „Zaključci Vijeća od 21. svibnja 2014. o kulturnom nasljeđu kao strateškom resursu za održivu Europu“, 2014/C 183/08, *Službeni list Europske unije* (14. lipnja 2014.): C 183/36, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2014.183.01.0036.01.HRV&toc=OJ:C:2014:183:TOC (pristupljeno 3. svibnja 2018.).

⁷ Mirjana Koren, *Metodologija celostnega ohranjanja kulturne dediščine mizarških delavnic na primeru slovenske Štajerske* (Ljubljana: Univerza u Ljubljani, 2016), 184–185.

⁸ „Zaključci Vijeća o participativnom upravljanju kulturnom baštinom“, 2014/C 463/01, *Službeni*

list Europske unije (23. prosinca 2014.): C 463/1, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX%3A52014XG1223%2801%29> (pristupljeno 3. svibnja 2018.).

⁹ Koren, *Metodologija*, 24.

¹⁰ Ivo Maroević, *Uvod u muzeologiju* (Zagreb: Zavod za informacijske studije, 1993), 159.

¹¹ Peter van Mensch, „The Guardian and the Tiger: Reflections on the Sustainability of Heritage“, u: *2015 COMCOL Annual Conference Collecting & Collections*, ur. Léontine Meijer-van Mensch (Seoul: National Folk Museum of Korea, 2015), 41.

¹² Roslyn Russel i Kylie Winkworth, *Significance 2.0: a guide to assessing the significance of collections* (Collections Council of Australia Ltd, 2009), <http://pandora.nla.gov.au/pan/112443/20101122-1236/significance.collectionscouncil.com.au/index.html> (pristupljeno 3. svibnja 2018.).

¹³ Peter van Mensch i Léontine Meijer-van Mensch, *New Trends in Museology* (Celje: Muzej novejše zgodovine Celje, 2011), 28.

¹⁴ Jacques Börger, „Discussion response 1: The contemporary, the city and the city-museum“, *Quotidian: Dutch Journal for the Study of Everyday Life* 2 (2010): 114, <http://www.quotidian.nl/www.quotidian.nl/vol02/nr01/a07.html#Section4> (pristupljeno 3. svibnja 2018.).

¹⁵ Åsa Stenström, „Contemporary Collecting and Collections: Sustainability and an Intercultural Participatory Perspective in Museum Institutions“, u: Meijer-van Mensch, 76–83.

¹⁶ Maroević, *Uvod u muzeologiju*, 167.

¹⁷ Jelka Pirkovič, *Arheološko konservatorstvo in varstvo nepremične kulturne dediščine* (Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, 2012), 49, <http://arheologija.ff.uni-lj.si/sites/arheologija.ff.uni-lj.si/files/Dokumenti/Studij/gradiva/arheologijazajavnost.pdf> (pristupljeno 3. svibnja 2018.).

¹⁸ Pokrajinski muzej Maribor, „Poslanstvo“, <http://museum-mb.si/poslanstvo/> (pristupljeno 3. svibnja 2018.).

¹⁹ Prvotni konzervatorski zahtjevi od osiguravanja idealnih uvjeta pohrane smanjili su se na osiguravanje optimalnih.

²⁰ Objavljeno je bilo više stručnih i znanstvenih članaka te obranjen doktorski rad.

LITERATURA

Börger, Jacques. „Discussion response 1: The contemporary, the city and the city-museum“. *Quotidian: Dutch Journal for the Study of Everyday Life* 2 (2010): 111–114. <http://www.quotidian.nl/www.quotidian.nl/vol02/nr01/a07.html#Section4> (pristupljeno 3. svibnja 2018.).

Koren, Mirjana. *Metodologija celostnega ohranjanja kulturne dediščine mizarških delavnic na primeru slovenske Štajerske*. Ljubljana: Univerza u Ljubljani, 2016.

Maroević, Ivo. *Uvod u muzeologiju*. Zagreb: Zavod za informacijske studije, 1993.

Museums Association. *Sustainability and museums: Your chance to make a difference*. London: Museums Association, 2008. <http://www.museumsassociation.org/download?id=16398> (pristupljeno 3. svibnja 2018.).

Pirkovič, Jelka. *Arheološko konservatorstvo in varstvo nepremične kulturne dediščine*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, 2012. <http://arheologija.ff.uni-lj.si/sites/arheologija.ff.uni-lj.si/files/Dokumenti/Studij/gradiva/arheologijazajavnost.pdf> (pristupljeno 3. svibnja 2018.).

Pokrajinski muzej Maribor. „Poslanstvo“. <http://museum-mb.si/poslanstvo/> (pristupljeno 3. svibnja 2018.).

Rowlands, Michael. „Heritage and Cultural Property“. U: *The Material Culture Reader*, ur. Victor Buchli, 105–114. Oxford, NY: Berg, 2002.

Russell, Roslyn i Kylie Winkworth. *Significance 2.0: a guide to assessing the significance of collections*. Collections Council of Australia Ltd, 2009. <http://pandora.nla.gov.au/pan/112443/20101122-1236/significance.collectionscouncil.com.au/index.html> (pristupljeno 3. svibnja 2018.).

Stenström, Åsa. „Contemporary Collecting and Collections: Sustainability and an Intercultural Participatory Perspective in Museum Institutions“. U: *2015 COMCOL Annual Conference Collecting & Collections*, ur. Léontine Meijer-van Mensch, 76–83. Seoul: National Folk Museum of Korea, 2015.

Ujedinjeni narodi. *Opća deklaracija o ljudskim pravima: usvojena i proglašena na Općoj skupštini Ujedinjenih naroda rezolucijom br. 217/III 10. prosinca 1948. godine*. 1948. http://www.pariter.hr/wp-content/uploads/2014/10/opca_deklaracija_o_ljudskim-pravima.pdf (pristupljeno 3. svibnja 2018.).

van Mensch, Peter. „The Guardian and the Tiger: Reflections on the Sustainability of Heritage“. U: *2015 COMCOL Annual Conference Collecting & Collections*, ur. Léontine Meijer-van Mensch, 38–44. Seoul: National Folk Museum of Korea, 2015.

van Mensch, Peter i Léontine Meijer-van Mensch. *New Trends in Museology*. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje, 2011.

Vijeće Europe. *Okvirna konvencija Vijeća Europe o vrijednosti kulturne baštine za društvo*. Faro: Vijeće Europe, 2005. <http://www.adriaticgreenet.org/icareforeurope/wp-content/uploads/2013/11/Faro-Convention-HR.pdf> (pristupljeno 3. svibnja 2018.).

Vijeće Europske unije. „Zaključci Vijeća od 21. svibnja 2014. o kulturnom nasljeđu kao strateškom resursu za održivu Europu“. 2014/C 183/08. *Službeni list Europske unije* (14. lipnja 2014.): C 183/36. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TX-T/?uri=uriserv:OJ.C_.2014.183.01.0036.01.HRV&toc=OJ:C:2014:183:TOC (pristupljeno 3. svibnja 2018.).

Vijeće Europske unije. „Zaključci Vijeća o participativnom upravljanju kulturnom baštinom“. 2014/C 463/01. *Službeni list Europske unije* (23. prosinca 2014.) C 463/1. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX-%3A52014XG1223%2801%29> (pristupljeno 3. svibnja 2018.).

**MARIBOR REGIONAL MUSEUM –
OPEN FURNITURE STORAGE IN
THE CINEMA “PARTIZAN”**

In the paper the international documents have been collected that are important for the implementation of sustainable management in the museums, theoretical considerations and an example of good practice from Sweden. It deals with the search of new values of the museum collections related to new forms of their contextualization and communication. It indicates the steps that have brought the Maribor Regional Museum to make the decision to hire the former Cinema “Partizan” and organize in it an open storage of furniture. It describes the content background of

the open storage and the reasons for the decision that wood would be its interpretative base and that in presenting the quantity of the collected material the Museum will build the open storage communication. Open furniture storage is a visible form of a long-term process of renewing the museum institution that wishes to manage sustainably its collections, opting for creative paths. It represents the decision on insuring the widest public availability of the Furniture Collection and the methods of integration of civil society that give even to the poorly processed heritage a sustainable value. The reflections of the profession and politics are stated as well as the method of popularization of cultural heritage in the open furniture storage.